

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2025/2026–2027/2028
(skrajne daty)
Rok akademicki 2027/2028

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Archeologia późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
Kod przedmiotu*	
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Wydział Humanistyczny
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Archeologii
Kierunek studiów	Archeologia
Poziom studiów	studia I stopnia
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	III rok, 6 semestr
Rodzaj przedmiotu	kierunkowy
Język wykładowy	polski
Koordinator	Dr Michał Dzik
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr Michał Dzik (wykłady i ćwiczenia)

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
6	45	30							6

1.2. Sposób realizacji zajęć

- zajęcia w formie tradycyjnej
- zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

WYKŁAD – ZALICZENIE BEZ OCENY, EGZAMIN PISEMNY

ĆWICZENIA – ZALICZENIE Z OCENĄ

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Wiedza ogólna w zakresie historii i geografii Europy Środkowej w późnym średniowieczu i czasach nowożytnych oraz terminologii i podstaw metodologicznych archeologii

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	Zapoznanie studentów z wiedzą o przekształceniach gospodarczych i społecznych na ziemiach polskich w późnym średniowieczu i czasach nowożytnych (2. poł. XIII–XVIII w.) w świetle źródeł archeologicznych, pisanych i innych
C2	Zapoznanie studentów z poziomem wiarygodności oraz zakresem możliwości interpretacyjnych źródeł archeologicznych, pisanych, ikonograficznych i kartograficznych
C3	Pobudzenie studentów do krytycznej refleksji nad stopniem przydatności danych archeologicznych do uzupełniania wiedzy o zmianach zachodzących w późnym średniowieczu i czasach nowożytnych

3.2 Efekty kształcenia dla przedmiotu

EK (efekt kształcenia)	Treść efektu kształcenia zdefiniowanego dla przedmiotu STUDENT:	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Zna i potrafi prawidłowo skorzystać z literatury specjalistycznej oraz terminologii z zakresu archeologii późnego średniowiecza i okresu nowożytnego	K_Wo2, 03, 07; K_Uo2, 03, 05
EK_02	Ma podstawową wiedzę w zakresie archeologii późnego średniowiecza i czasów nowożytnych i potrafi selekcjonować materiały archeologiczne z tego okresu	K_Wo2, 03, 06, 07; K_Uo3, 04
EK_03	Ma podstawową wiedzę na temat dotychczasowych i nowych kierunków badań nad późnym średniowieczem i okresem nowożytnym	K_Wo2, 03;
EK_04	Zna i potrafi scharakteryzować przemiany gospodarcze i społeczne, zachodzące w późnym średniowieczu i okresie nowożytnym	K_Wo2, 03, 07; K_Uo2, 07
EK_05	Zna i potrafi scharakteryzować przemiany w architekturze sakralnej, obronnej, rezydencjonalnej i mieszkalnej, zachodzące w późnym średniowieczu i okresie nowożytnym	K_Wo2, 03; K_Uo2, 03, 07
EK_06	Zna metodologię badań archeologiczno-architektonicznych	K_Wo2, 06
EK_07	Potrafi uczestniczyć w dyskusji nad zagadnieniami z zakresu archeologii późnego średniowiecza i okresu nowożytnego	K_Uo5, 06, 09, K_Ko1, 03
EK_08	Zachowuje ostrożność i krytycyzm w wyrażaniu opinii, oparte na wyrobionej potrzebie weryfikacji poziomu wiarygodności przesłanek wnioskowania	K_Uo4, 05, 06; K_Ko1, 03
EK_09	Zna i potrafi wyjaśniać podłoże oraz przebieg zmian zachodzących w kulturze materialnej, które dokonywały się w późnym średniowieczu i czasach nowożytnych na ziemiach polskich oraz ma świadomość ich znaczenia dla dziedzictwa kulturowego Europy	K_Wo3, 09; K_Uo2, 07, 08; K_Ko2, 04

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Ramy czasowe, historia i podstawowe kierunki badań w zakresie archeologii późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
Główne procesy historyczne i gospodarcze w Europie Środkowej i Wschodniej w późnym średniowieczu i okresie nowożytnym
Gospodarka rolno-hodowlana w późnym średniowieczu i okresie nowożytnym
Gospodarka leśna w późnym średniowieczu i okresie nowożytnym
Transport oraz wymiana handlowa lokalna i dalekosiężna w późnym średniowieczu i okresie nowożytnym
Archeologia wsi późnośredniowiecznej i nowożytnej
Archeologia zespołów obronno-rezydencjonalnych i obronnych późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
Archeologia rezydencji i ogrodów okresu nowożytnego
Archeologia założeń klasztornych i obiektów sakralnych późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
Archeologia górnictwa i hutnictwa późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
Archeologia cmentarzysk późnego średniowiecza i okresu nowożytnego
Wprowadzenie do archeologii współczesności

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
Rzemiosło w późnym średniowieczu i czasach nowożytnych – organizacja, warsztat, wyroby podstawowych gałęzi produkcji rzemieślniczej
Archeologia archiwalna – metodologia analizy tzw. archiwalnych źródeł archeologicznych
Badania archeologiczno-architektoniczne – metodyka, specyfika oraz najważniejsze cechy i definicje. Analiza stratygrafii architektury
Architektura średniowiecza i okresu nowożytności – geneza, najważniejsze cechy i przykłady z Europy i ziem polskich
Źródła numizmatyczne z późnego średniowiecza i nowożytności – charakterystyka, dokumentacja
Źródła pisane w badaniach archeologicznych na stanowiskach późnośredniowiecznych i nowożytnych
Interpretacja źródeł archeologicznych ze stanowisk sepulkralnych na wybranych przykładach
Interpretacja źródeł archeologicznych ze stanowisk osadniczych na wybranych przykładach
Archeologia późnego średniowiecza i okresu nowożytnego w teorii oraz praktyce na przykładzie wybranych stanowisk z terenu Polski

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład problemowy, z prezentacją multimedialną.

Ćwiczenia: analiza zagadnień z dyskusją, przygotowywanie referatów, prezentacji, prac pisemnych.

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	PRACE PISEMNE, EGZAMIN PISEMNY	ĆW, W

EK_02	KOŁOKWIUM, EGZAMIN PISEMNY	ĆW, W
EK_03	KOŁOKWIUM, EGZAMIN PISEMNY	ĆW, W
EK_04	KOŁOKWIUM, EGZAMIN PISEMNY	ĆW, W
EK_05	KOŁOKWIUM, EGZAMIN PISEMNY	ĆW, W
EK_06	DYSKUSJA W TRAKCIE ZAJĘĆ	ĆW
EK_07	DYSKUSJA W TRAKCIE ZAJĘĆ	ĆW
EK_08	DYSKUSJA W TRAKCIE ZAJĘĆ, EGZAMIN PISEMNY	ĆW, W
EK_09	EGZAMIN PISEMNY	W

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Wykład – aktywność w trakcie zajęć oraz pozytywna ocena z egzaminu pisemnego

Ćwiczenia – pozytywne oceny z: częściowego testu pisemnego (ponad 50% punktów), referatu z prezentacją, pracy pisemnej oraz kolokwium pisemnego (ponad 50% punktów).

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	75
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	15
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	60
SUMA GODZIN	150
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	6

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Wielka historia świata, t. 5–8, Kraków 2005

Krzysztof Fokt, *Późnośredniowieczne osadnictwo wiejskie na Dolnym Śląsku w świetle badań archeologicznych*, Kraków 2012

Terra incognita. Archeologiczne studia nad późnośredniowieczną i nowożytną wsią, red. W. Świętosławski, Acta Archaeologica Lodziensia, nr 57, Łódź 2011

W. Boruszewicz, *Budownictwo murowane w Polsce. Zarys sztuki strukturalnego kształtowania do końca XIX wieku*, Warszawa-Kraków 1985

A. Grzybkowski, *Gotycka architektura murowana w Polsce*, Warszawa 2015

Historia kultury materialnej Polski w zarysie, t. II (od XIII do XV w.), red. W. Hensel, J. Pazdur, Wrocław 1978

Historia kultury materialnej Polski w zarysie, t. III (od XVI do połowy XVII w.), red. W. Hensel, J. Pazdur, Wrocław 1978

Historia kultury materialnej Polski w zarysie, t. IV (Od XVII do końca XVIII wieku), red. W. Hensel, J. Pazdur, Wrocław 1978

L. Kajzer, *Zamki i społeczeństwo. Przemiany architektury obronnej i budownictwa obronnego w Polsce w X-XVIII wieku*, Łódź 1993

L. Kajzer, *Wstęp do archeologii historycznej w Polsce*, Łódź 1996

L. Kajzer, *Dwory w Polsce od średniowiecza do współczesności*, Warszawa 2010

L. Kajzer, S. Kołodziejski, J. Salm, *Leksykon zamków w Polsce*, Warszawa 2010

A. Marciniak-Kajzer, *Średniowieczny dwór rycerski w Polsce. Wizerunek archeologiczny*, Łódź 2011

A. Marciniak-Kajzer, *Rzeczy ludzi średniowiecza w domu*, Łódź 2020

W. Krassowski, *Dzieje budownictwa i architektury na ziemiach polskich*, t. 1-4, Warszawa 1989-1994.

Metodyka badań archeologiczno-architektonicznych, red. Z. Kobyliński, Warszawa 1999

A. Miłobędzki, *Zarys dziejów architektury w Polsce*, Warszawa 1968

J. Piekalski, *Wczesne domy mieszczan w Europie Środkowej. Geneza-funkcja-forma*, Wrocław 2004

G. Ruszczyk, *Drewno i architektura. Dzieje budownictwa drewnianego w Polsce*, Warszawa 2013

Literatura uzupełniająca do poszczególnych zagadnień podawana jest w trakcie zajęć.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej